

OBRAĆANJE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

PRESEDNIK

Hag, Aruša, 3. jun 2015.

Obraćanje sudije Theodora Merona, predsednika Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i predsednika Mehanizma za međunarodne krivične sudove Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija 3. juna 2015.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, dame i gospodo:

Zahvalan sam na prilici da se pred vama pojavim i podnesem izveštaj o radu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Mehanizma za međunarodne krivične sudove. Moje obraćanje dopunjuje pisane izveštaje MKSJ i Mehanizma koji su nedavno podneseni, i nadam se da će oni poslužiti da se dodatno pojašne kako postignuti uspesi, tako i izazovi s kojima su se ove dve institucije suočavale tokom proteklih pola godine.

Međutim, pre nego što se osvrnem na ta pitanja, želeo bih da čestitam Maleziji na tome što je preuzela predsedavanje Savetom bezbednosti. Takođe bih želeo da naglasim svoju zahvalnost neformalnoj Radnoj grupi Saveta bezbednosti za međunarodne sudove, i posebno, Čileu na rukovođenju tom grupom. Na kraju bih želeo da zahvalim na ključnoj pomoći koju MKSJ i Mehanizmu pruža Služba pravnog savetnika Ujedinjenih nacija. Pravni savetnik Ujedinjenih nacija, g. Miguel de Serpa Soares, istaknuti je predvodnik borbe za međunarodnu pravdu. U tome mu uspešno pomaže pomoćnik generalnog sekretara za pravne poslove, g. Stephen Mathias.

Prvo ću se osvrnuti na MKSJ. Međunarodni sud se susreo s brojnim izazovima, koji su, što sa žaljenjem moram konstatovati, izazvali odlaganja u nekim predmetima. Konkretno dužine i razlozi tih odlaganja su navedeni u izveštaju o napretku ostvarenom na sprovođenju strategije okončanja rada Međunarodnog suda koji je podnesen u maju.

Neke od ovih izmena prethodnih predviđanja završetka rada na predmetima izazvane su faktorima izvan naše kontrole, poput zdravstvenog stanja optuženih ili pronalaska novih dokaza. Konkretno, suđenje Goranu Hadžiću je privremeno prekinuto iz razloga povezanih s njegovim zdravstvenim stanjem. Osim toga, raspored suđenja Ratku Mladiću je smanjen na četiri sudska dana sedmično na osnovu preporuke lekara, a dokazni postupak Tužilaštva u tom predmetu ponovo je otvoren nakon pronalazjenja novih dokaza. Na kraju bih želeo da napomenem da zdravstveno stanje Vojislava Šešelja i dalje izaziva veliku zabrinutost Međunarodnog suda.

Pogoršanje zdravstvenog stanja optuženih i pronalazjenje novih dokaza su, po svojoj prirodi, faktori koje je veoma teško predvideti, a kada sa pojave, teško ih je zanemariti. Međutim, mogu vam preneti uveravanja da sudije koje zasedaju u većima u predmetima na koje se ovo odnosi preduzimaju sve napore kako bi ograničili odlaganja povezana s tim faktorima, pritom obezbeđujući da Međunarodni sud ispunjava svoje obaveze da pritvorenim licima pruži odgovarajuću zdravstvenu zaštitu, kao i da omogućiti da se relevantni dokazi predoče u sudnici.

Međutim, možda najčešći razlog odlaganja u konkretnim predmetima predstavlja odlazak zaposlenih, pogotovo među članovima pravnih timova srednjeg i višeg ranga koji su dodeljeni kao podrška radu sudija u pisanju nacrtu presuda. Kao što su oni među vama koji su pratili naše izveštaje tokom prethodnih godina sigurno svesni, Međunarodni sud već dugo upozorava na probleme koje takav odlazak zaposlenih može imati. Preduzeli smo sve korake koji su nam dozvoljeni kako bi se rešio ovaj problem, uključujući i izuzeće od pojedinih pravila iz Pravilnika o radu, kao i inicijative za podizanje morala zaposlenih.

Ti naponi su bili efikasni do izvesne mere, ali nisu bili dovoljni. Tokom perioda na koji se odnosi najnoviji izveštaj veći broj zaposlenih na srednjem i višem nivou, s velikim iskustvom na konkretnim predmetima, prihvatio je zaposlenje u drugim institucijama koje su u mogućnosti da garantuju dugoročno zaposlenje. Međunarodni sud je brzo reagovao kako bi pronašao zamene čim pre, ali, neminovno, novi zaposleni nisu u stanju da odmah dostignu nivo konkretnog znanja u vezi s predmetima onih koji napuštaju Međunarodni sud nakon što su proveli godine proučavajući činjenični kontekst i proceduralni istorijat pojedinačnih predmeta.

U saradnji s Radnom grupom Saveta bezbednosti, Službom za pravne poslove Ujedinjenih nacija i Službom Ujedinjenih nacija za rukovođenje ljudskim resursima, Međunarodni sud nastavlja da ispituje sve korake koji su mogući kako bi se smanjio odlazak zaposlenih tokom ovih ključnih poslednjih godina rada Međunarodnog suda. Na ličnom nivou, od momenta kada sam shvatio da postoji mogućnost da dođe do odlaganja u predmetima, predvodio sam napore na identifikaciji problema i potencijalnih mogućnosti da se ti problemi reše ili njihov uticaj svede na najmanju moguću meru. Konkretno, insistirao sam kod sekretara Suda da obezbedi sve moguće resurse ključnim timovima koji rade na nacrtima presuda, na primer, u žalbenom postupku u predmetu *Prlić i drugi* za koji je predviđeno da bude okončan u drugoj polovini 2017. godine, udvostručio sam broj članova tima koji sastavlja nacrt presude.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, vrlo mi je žao zbog činjenice da nisam u poziciji da danas pružim samo pozitivne vesti. Kao predsednik Međunarodnog suda preuzimam odgovornost za ova odlaganja. Međutim, pozivam vas da razmotrite odlaganja o kojima sam upravo govorio u širem kontekstu.

Naravno, potpuno je jasno da Međunarodni sud mora da nastavi i udvostruči napore kao bi usvojio strategije koje bi smanjile eventualna odlaganja u tekućim predmetima na najmanju moguću meru. Ta obaveza ima implikacije i za prava optuženih i za resurse međunarodne zajednice. Uveravam vas da sudije i zaposleni vredno rade kako bi završili pravosudni rad što je pre moguće, istovremeno se pridržavajući svoje obaveze da vode proceduralno pravične prvostepene i drugostepene postupke.

Međutim, u isto vreme, gledano iz šire perspektive, Međunarodni sud nastavlja da ostvaruje značajan napredak. Tokom perioda na koji se odnosi izveštaj Međunarodni sud je izrekao presude po žalbama u dva važna predmeta: u velikom predmetu *Popović i drugi*, koji uključuje više optuženih, kao i u kompleksnom predmetu *Tolimir*. Do kraja ove godine, prema predviđanjima koja su dostavile predsedavajuće sudje, MKSJ će okončati svoj rad na svim predmetima izuzev po dva prvostepena i drugostepena postupka. Iako je u raznim predmetima došlo do odlaganja, ona se u svakom od njih mogu računati mesecima, i i dalje se očekuje da poslednji predmeti budu okončani tokom 2017, kao što je bilo i predviđeno u prethodnim prognozama MKSJ.

Što je još značajnije, doprinosi Međunarodnog suda okončanju nekažnjivosti za međunarodne zločine nastavljaju da služe kao važan simbol privrženosti međunarodne zajednice ostvarivanju pravde za zločine počinjene tokom ratova na području bivše Jugoslavije i hvale vrednom cilju da najteži zločini, poput onih koji kao teško breme obeležavaju istoriju prethodnog stoleća, ne budu ponovo počinjeni.

Uskoro ću otputovati na područje bivše Jugoslavije kako bih učestvovao u obeležavanju sećanja na zverstva počinjena u Srebrenici i na drugim područjima. Shvatam da rad MKSJ može pružiti samo malu utehu pojedincima i širim zajednicama koje su najviše pogođene ovim užasnim delima. Pa ipak, čak i kad prihvatimo ograničenja međunarodnih krivičnih sudova, moramo takođe shvatiti presedan koji su sudovi poput MKSJ uspostavili. Činjenica da je MKSJ uspeo da locira svaku od osoba protiv kojih je podigao optužnicu svedoči o snazi vladavine prava. Zaista, uveren sam da je sve veća osuda teških zločina od strane međunarodne zajednice, koja se očituje osnivanjem i nastavkom podrške međunarodnim krivičnim sudovima, imala konkretan uticaj na to kako se vode ratovi, i ja se iskreno nadam, smanjila patnje onih koji su pogođeni sukobima.

Kada istorija MKSJ bude pisana, neće se pamtili ograničena odlaganja u projekcijama datuma presuda, već će se pamtili i, takođe verujem, slaviti to nasleđe.

Sada ću se osvrnuti na rad Mehanizma.

Sa zadovoljstvom mogu potvrditi da, kao što je navedeno u izveštaju o ostvarenom napretku iz maja meseca, Mehanizam nastavlja da služi kao primer najbolje prakse, i izvršava svoj pravosudni i administrativni rad na efikasan način primenjujući najviše standarde. U tim svojim naporima, Mehanizam ima sreću da ostvaruje odličnu saradnju s MKSR i MKSJ, dok sve više preuzima odgovornost za funkcije koje su obavljala ta dva međunarodna suda.

U vezi s pravosudnim radom, mogu izvestiti da sam u decembru predsedavao većem koje je izreklo presudu po žalbi u predmetu *Ngirabatware*. To je bila prva presuda koju je izrekao Mehanizam, i izrečena je bez ikakvih odlaganja u odnosu na ambiciozni raspored o kojem je Savet bezbednosti prethodno bio obavešten. Sudije Mehanizma takođe su izdale veći broj odluka i naloga po zahtevima u vezi s različitim pitanjima, između ostalog po pitanjima u vezi s izvršenjem kazni, izmenama zaštitnih mera o poverljivosti i saradnjom sa nacionalnim pravosudnim sistemima.

Uveren sam da će sudije Mehanizma i mali pravni tim koji pruža podršku Sudskim većima nastaviti da efikasno obavljaju tekuće pravosudne poslove. Osim toga, Sudska veća Mehanizma su oformila spiskove osoblja na koje se može računati i procedure koje će omogućiti da predstojeći pravosudni poslovi na prvostepenim i drugostepenim predmetima budu završeni uz poštovanje najviših proceduralnih mera zaštite.

Osim što obavljaju tekuće poslove, sudije Mehanizma su prošlog meseca usvojile kodeks pravosudnog ponašanja. Ovim kodeksom su uređena osnovna pitanja kojima će se rukovoditi sudije Mehanizma u pitanjima poput nezavisnosti, integriteta, poverljivosti i spoljnih aktivnosti. Usvajanje ovog kodeksa predstavlja odraz privrženosti sudija Mehanizma najvišim etičkim standardima.

Mehanizam je takođe ostvario veliki napredak u preuzimanju nadležnosti nad drugim funkcijama MKSR i MKSJ. Prvenstveno, Mehanizam je ostvario značajan napredak na stvaranju malog i samostalnog administrativnog oseka u svetlu skorog zatvaranja MKSR i kontinuiranih napora MKSJ na prebacivanju svojih nadležnosti. Ovi napori su dopunjeni potpisivanjem sporazuma o sedištu Mehanizma s Holandijom i nastavkom primene paralelnog sporazuma prethodno sklopljenog s Tanzanijom. Obe ove države, kao i Ruanda, ponudile su važnu pomoć kancelarijama Mehanizma smeštenim na njihovoj teritoriji.

Osim toga, Mehanizam je ostvario značajan napredak na brojnim drugim poljima. Izgradnja našeg objekta u Aruši nastavlja se prema planu, a useljenje je planirano sledeće godine. Naša služba za arhiviranje preuzima nadležnost za sve veći procenat materijala MKSR i MKSJ, a naše praćenje predmeta koji su prosleđeni nacionalnim pravosudnim sistemima nedavno je unapređeno kada je kenijski ogranak Međunarodne komisije pravnika preuzeo odgovornost za praćenje predmeta prosleđenih Ruandi.

Kao što sam ranije napomenuo, Mehanizam se i dalje suočava s dva ključna izazova.

Prvi se odnosi na neizvršene naloge za hapšenje za preostale optužene pred MKSR koji su i dalje u bekstvu, među njima i za trojicu kojima treba da se sudi pred Mehanizmom. Činjenica da je MKSJ uspeo da locira svakog od lica protiv kojih je podigao optužnice predstavlja važan simbol privrženosti međunarodne zajednice okončanju nekažnjivosti. Od presudne je važnosti da svi članovi međunarodne zajednice nastave, i, štaviše, pojačaju svoje napore na hapšenju preostalih optuženih pred MKSR koji su i dalje u bekstvu, i vođstvo Saveta u tom pogledu i dalje je od presudne važnosti.

Drugi izazov s kojim se Mehanizam suočava predstavljaju lica koja je MKSR oslobodio krivice ili su odslužila kazne koje je izrekao taj međunarodni sud. Mehanizam je 1. januara 2015. preuzeo nadležnost nad pitanjima preostalih relokacija. Usvojili smo strateški plan u kojem su razrađeni načini na koje se može odgovoriti na izazove koje postavlja pitanje relokacije ove grupe lica. Naš plan je usredsređen na konkretne korake kojima se može promovisati povratak, i koji smanjuju troškove međunarodne zajednice, u skladu s privrženošću Mehanizma efikasnosti i smanjenju troškova. Međutim, i dalje se oslanjamo na pozitivne napore međunarodne zajednice da nam pruži odgovarajuće mogućnosti za relokacije. Kao što sam i ranije napominjao, relokacija malog broja lica koje je MKSR oslobodio krivice ili koji su izdržali kaznu koja im je izrečena predstavlja temeljnu odgovornost i humanitarni imperativ. Još jednom, nastavak vođstva koje Savet pokazuje po ovom pitanju je vrlo važan.

Ne mogu završiti svoj izveštaj o Mehanizmu da ne naglasim zahvalnost naših sudija i zaposlenih na ogromnoj pomoći koju smo dobili od MKSR, MKSJ, Službe Ujedinjenih nacija za pravna pitanja i drugih agencija Ujedinjenih nacija, kao i vlada država članica. I dok odgovaramo na izazov da služimo kao primer najbolje prakse u međunarodnom krivičnom pravosuđu, svesni smo da naši napori ne bi bili uspešni bez ove kontinuirane podrške.

Gospodine predsedniče, ekscelencije. Kao i uvek, moj današnji izveštaj sadrži opis kako ostvarenog napretka, tako i izazova. Možda je neminovno da institucije sa mandatima koji su tako smeli kao oni međunarodnih krivičnih sudova nikada neće biti u stanju da sistematski ispunе sve visoke aspiracije naših mnogobrojnih aktera. Međutim, pružam vam svoja uveravanja da sudije i zaposleni MKSJ i Mehanizma svakodnevno streme ka ostvarenju napretka u inspirativnoj misiji koja nam je poverena. Zajedno s našim partnerima širom planete, MKSJ i Mehanizam su privrženi nastavku borbe protiv nekažnjivosti i, kroz naš rad, podršci jačanju vladavine prava na međunarodnom nivou i u celom svetu.

Hvala vam.